

TRANSPARENCY INFO

Combaterea
corupției în mediul
de afaceri

În acest număr :

LEGISLAȚIE UE

Reglementări europene pentru prevenirea corupției în mediul privat

p. 2

LEGISLAȚIE NAȚIONALĂ

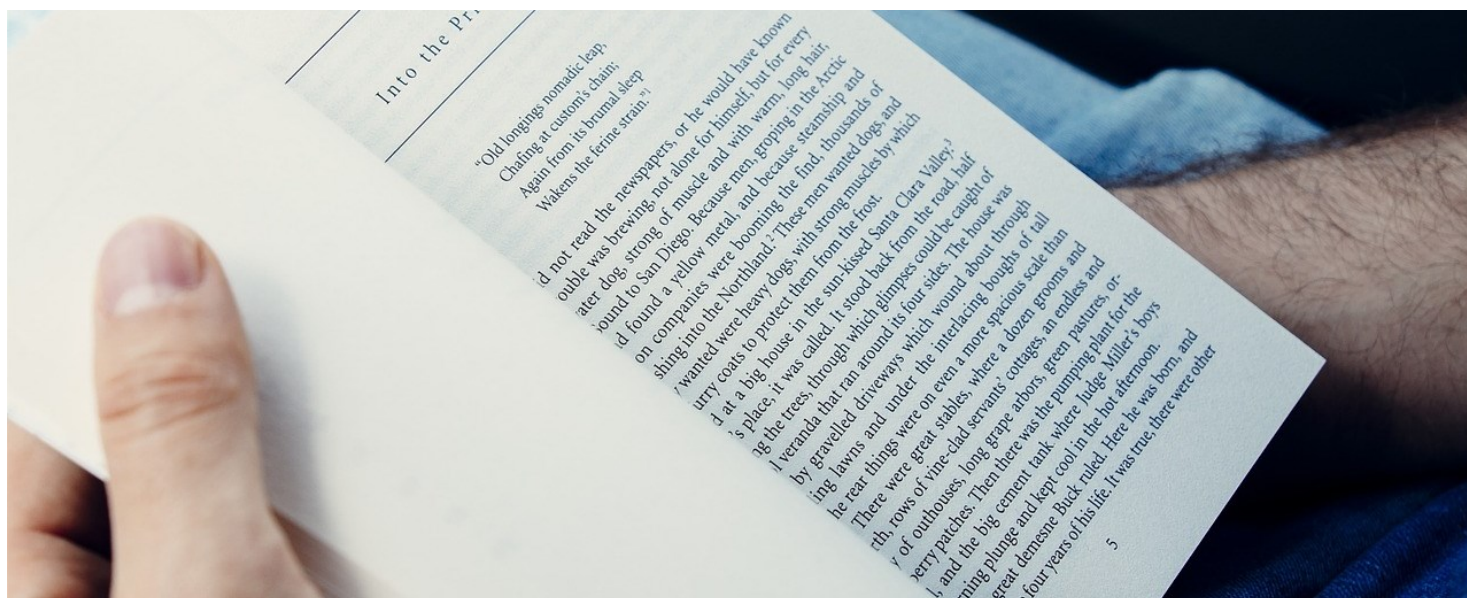
Cadrul legislativ național pentru combaterea corupției în sectorul privat

p. 6

INSTRUMENTE ANTICORUPȚIE

Sanțiuni și stimulente anticorupție pentru mediul de afaceri

p. 8



Reglementări Europene pentru prevenirea corupției în mediul privat

Prevenirea corupției în mediul privat

Lupta împotriva corupției este parte integrantă din politicile interne și externe ale Uniunii Europene. Articolul 29 din Tratatul UE enunță prevenirea și combaterea corupției ca un obiectiv necesar creării și salvagădării unui spațiu european al libertății, securității și justiției, prin elaborarea unei acțiuni comune a statelor membre în domeniul cooperării polițienești, judiciare și a autorităților vamale, și atunci când este necesar, prin armonizarea legislației penale.

Este cunoscut faptul că prevenția contează mai mult decât constrângerile, iar anticiparea problemelor este mai bună decât tratarea acestora. În aceeași linie, supunerea la reguli obținută prin cooperare va fi întotdeauna mai semnificativă și mai trainică decât conformarea obținută prin constrângeri.

Astfel, mecanismele de prevenție sunt menite cu precădere să asigure o transparență sporită și în acest fel să reducă cât mai mult cu putință posibilitățile de încălcare a obligațiilor legale și deontologice. Mai mult decât atât, rolul acestora este să limiteze expunerea acțiunilor indivizilor la riscuri de coruptibilitate cauzate de opacitatea procedurilor. Prin activitățile de prevenire se identifică și se reduce vulnerabilitatea entităților la corupție.

Principalele elemente ale politicii anti-corupție la nivelul UE

O politică anticorupție comprehensivă la nivelul Uniunii Europene este cuprinsă în comunicarea (2003) 317, în care sunt enumerate măsuri de sprijinire a luptei împotriva corupției. Obiectivul major este acela de a reduce toate formele de corupție, de la orice nivel, din toate statele membre ale UE și inclusiv din cele care sunt în afara spațiului comunitar.

Principalele elemente ale politicii anticorupție luate în calcul

- Stabilirea unor standarde de integritate recunoscute și aplicate la nivelul întregii Uniuni.
- Încurajarea și susținerea eforturilor sectorului privat de a crește integritatea și responsabilitatea corporatistă.
- Promovarea eforturilor pentru combaterea corupției politice și a finanțării ilicite a partenerilor sociali și a grupurilor de interese.
- Concentrarea inițiativelor pe politicile preventive destinate evitării conflictelor de interese și introducerea sistemelor de control în acest sens.

De asemenea, trebuie menționat că la nivelul UE se ține cont de importanța prevenirii oricăror fapte care favorizează o minoritate în detrimentul societății în ansamblul său, la nivel european fiind recunoscut faptul că în lipsa unei lupte concrete și consecvente, corupția distruge baza vieții economice și distorsionează concurența.

Corupția în sectorul privat

Corupția în sectorul privat afectează atât concurența cât și dezvoltarea economică, prin urmare, combaterea acestui tip de corupție de către statele membre va avea ca efect consolidarea pieței interne precum și a economiilor.

În vederea creșterii integrității în sectorul privat, Comisia solicită asociațiilor profesionale ale notarilor, avocaților, contabililor, auditorilor și consultanților fiscali să continue să își întărească dispozițiile de auto-reglementare. De asemenea, pentru creșterea responsabilității corporative, se solicită companiilor (care pot fi atât subiecți activi cât și victime ale corupției), să aplice standarde moderne de contabilitate, să adopte planuri interne de audit adecvate, coduri de conduită și să stabilească reguli clare pentru avertizarea de integritate.

Pași făcuți în această direcție:

Acțiunea Comună 98/742/JHA din decembrie 1998, prin care au fost stabilite o serie de definiții comune în vederea prevenirii în mod eficient a corupției din sectorul privat.

Printre acestea se numără definiția corupției active și a celei pasive, sub forma luare/dare de mită în sectorul privat. Aceste tipuri de acțiuni trebuie incriminate ca fapte penale cel puțin atunci când au drept consecință distorsionarea liberei concurențe pe piața comună sau atunci când în urma lor rezultă sau ar putea rezulta prejudicii economice cauzate celorlalți prin acordarea sau executarea nelegală a unui contract.

Definițiile acceptate pentru corupția activă și corupția pasivă trebuie să se aplice activităților din sectorul pentru profit și non-profit. Statele membre pot limita scopul acestor fapte la cauzarea unei distorsiuni a concurenței în achiziționarea de bunuri și furnizarea de servicii. Statele membre trebuie să declare Consiliului cum vor pune în aplicare dispozițiile acestei Decizii.

Decizia Cadru a Consiliului 2003/568/JAI privind combaterea corupției în sectorul privat: Decizia a avut ca obiectiv stabilirea unor definiții comune în ceea ce privește corupția în sectorul privat și pedepsele aplicabile, precum și recunoașterea faptului că este condamnată acțiunea unei persoane fizice sau juridice de a oferi un beneficiu necuvenit în timpul unei relații de afaceri.

Demersul a fost argumentat prin faptul că în ultimii ani a avut loc o creștere a schimburilor transfrontaliere de bunuri și servicii, prin urmare “orice act de corupție apărut în sectorul privat al unui stat membru nu mai este doar o problemă națională, ci și o problemă transnațională împotriva căreia o acțiune comună a Uniunii Europene constituie instrumentul de luptă cel mai eficient”.

COM(2007) 328 Raport al Comisiei către Consiliu privind combaterea corupției în sectorul privat: În document se atrage atenția că, deși statele membre ale UE “au incriminat într-o anumită măsură corupția activă și pasivă din sectorul privat, există câteva aspecte pe care statele membre nu au reușit să le abordeze în mod adecvat”. CE își manifestă îngrijorarea că aspectele omise pot duce la interpretarea că legislația ar putea fi ocolită cu ușurință”.

COM(2011) 308 privind combaterea corupției în UE, în care se anunța elaborarea Raportului anticorupție al Uniunii Europene

COM(2014) 38 Raport al Comisiei către Consiliu și Parlamentul European. Este vorba de primul Raport anticorupție al Uniunii Europene, document în care se urmărește “promovarea unor standarde ridicate în materie de combatere a corupției pe întregul teritoriu al Uniunii”. Documentul cuprinde studii de caz tematice, exemple de bune practici și recomandări, precum și analize la nivel de țară, cu recomandări personalizate pentru fiecare stat membru.

Cum este definită corupția activă/pasivă din sectorul privat

Prin Decizia Cadru a Consiliului 2003/568/JAI este definită corupția activă și pasivă în sectorul privat și se recomandă statelor membre ca o serie de acte care, săvârșite cu intenție în cadrul activităților profesionale, să fie considerate infracțiuni. Aceste fapte sunt:

(a) faptul de a promite, de a oferi sau de a da, direct sau prin intermediul unui terț, unei persoane care exercită o funcție de conducere sau o activitate de orice fel pentru o entitate din sectorul privat, un avantaj nemeritat de orice natură, pentru ea însăși sau pentru o terță persoană, cu scopul ca această persoană să îndeplinească sau să se abțină de la îndeplinirea unui act, cu încălcarea obligațiilor sale;

(b) faptul că o persoană, în exercitarea unei funcții de conducere sau a unei activități, sub orice formă, pentru o entitate din sectorul privat, solicită sau primește, direct sau prin intermediul unui terț, un avantaj nemeritat de orice natură, pentru ea însăși sau pentru o terță persoană, sau faptul de a accepta promiterea unui asemenea avantaj cu scopul de a îndeplini sau de a se abține de la îndeplinirea unui act, cu încălcarea obligațiilor sale.

Decizii europene pentru prevenirea spălării banilor proveniți din corupție

Corupția implică în mod constant transferul de bani în numerar sau în natură. Tranzacțiile cu numerar, mai ales cele care presupun sume mari, pot marca traseul parcurs de la persoana care a dat mită la cea care o primește. Cum corupția este ilegală în toate situațiile, orice măsură care permite cunoașterea plătirii acesteia servește ca măsură de prevenție, oprind plata mitei și facilitând confiscarea veniturilor ilicite obținute de funcționarul public.

Demersuri în vederea incriminării spălării banilor proveniți din corupție:

Directiva 91/308/CEE privind prevenirea folosirii sistemului financiar în scopul spălării banilor: Documentul solicită statelor membre să interzică spălarea banilor și să oblige sectorul financiar, cuprinzând instituțiile de credit și o gamă largă de alte instituții financiare, la identificarea clienților lor, ținerea unor evidențe corespunzătoare, stabilirea unor proceduri interne de formare a personalului și de prevenire a spălării banilor și de raportare a oricărui indiciu de spălare a banilor autorităților competente.

Directiva 2001/97/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 4 decembrie 2001 de modificare a Directivei 91/308/CEE: Directiva impune obligații referitoare în primul rând la raportarea tranzacțiilor suspecte. Statele membre asigură în orice situație că instituțiile și persoanele care fac obiectul prezentei directive iau măsuri specifice corespunzătoare pentru compensarea riscului major de spălare de bani care apare la stabilirea de relații de afaceri sau la inițierea unei tranzacții cu un client care nu a fost prezent fizic în vederea identificării (tranzacții care nu au loc «față în față»).

Directiva 2005/60/CE privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor și finanțării terorismului: Directiva a III-a privind spălarea banilor are rolul de a stabili în mod unitar standarde minimale

pentru măsurile sporite de precauție privind clientela, în legătură cu persoanele expuse politic. Statele membre trebuie, în concordanță cu noile standarde internaționale, să introducă în dreptul național:

- ⇒ măsuri de precauție privind clientela constituind dispoziții precise și detaliate referitoare la identificarea clientului și a oricărui beneficiar efectiv precum, verificarea identității acestora;
- ⇒ dispoziții referitoare la obligațiile de raportare;
- ⇒ măsuri de executare și de punere în aplicare;
- ⇒ sancțiuni eficace, proporționale și descurajante pentru nerespectarea dispozițiilor acestei directive.

Directiva 2006/70/CE de stabilire a măsurilor de punere în aplicare a Directivei a III-a; Directiva (UE) 2015/849 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului: Directiva a IV-a privind spălarea banilor obligă statele membre să alcătuiască registre centralizate în care să fie enumerați proprietarii finali "beneficiari" ai corporațiilor și ai altor persoane juridice, precum și ai trusturilor.

Directiva a IV-a consolidează astfel capacitatea celor implicați în lupta împotriva spălării banilor în statele membre de a identifica, analiza și investiga tranzacțiile suspecte. Noutatea adusă de această directivă este abordarea pe bază de risc și depistarea vulnerabilităților înainte ca acestea să producă efecte.

Referințe

Comunicarea (2003) 317 finală

Bruxelles, 18.6.2007 COM(2007) 328

Bruxelles, 18.6.2007 COM(2007) 328

Articolul 2 (1) din Decizia Cadru a Consiliului 2003/568/JAI privind combaterea corupției în sectorul privat

Cadrul legislativ național pentru combaterea corupției în sectorul privat

În lupta împotriva corupției sunt necesare măsuri pentru combatere și prevenire atât în sectorul de stat cât și în mediul privat. Referitor la sectorul privat, regăsim în cadrul legislativ național o serie de prevederi menite să promoveze integritatea și să sancționeze practicile corupte.

Strategia Națională Anticorupție 2012 - 2015

Strategia Națională Anticorupție (SNA) 2012 - 2015 include un obiectiv specific dedicat mediului de afaceri: “promovarea unui mediu de afaceri concurențial, corect și integru”. Reprezentanții mediului de afaceri, precum și Ministerul Justiției, Ministerul Economiei, Consiliul Concurenței sunt entitățile enumerate ca responsabili pentru luarea de măsuri care să ducă la îndeplinirea acestui obiectiv. Pentru promovarea unui mediu de afaceri integru, în SNA sunt prevăzute o serie de măsuri de ordin general:

- implementarea standardelor OCDE, UE, ONU în prevenirea corupției în sectorul privat;
- promovarea concurenței loiale și a politicilor antitrust prin identificarea, descurajarea și sancționarea înțelegerilor anticoncurențiale;
- realizarea schimbului de bune practici în implementarea programelor de integritate între mediul privat și sectorul public;
- organizarea de consultări publice periodice între reprezentanții sectorului public și mediul de afaceri cu privire la agenda națională anticorupție și politicile publice cu impact asupra activității economice;
- diseminarea politicilor și programelor anti-mită dezvoltate la nivelul companiilor inclusiv prin aducerea acestora la cunoștința posibililor contractori și furnizori și solicitarea respectării unor standarde echivalente.

Legea 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție

Legea 78/2000 cuprinde reguli speciale de comportament privind anumite categorii de persoane, în scopul prevenirii faptelor de corupție în sectorul public, privat și mixt.

Astfel, legea impune obligația de a îndeplini îndatoririle care revin din exercitarea funcțiilor, cu respectarea strictă a legilor și a normelor de conduită profesională, precum și de a asigura ocrotirea și realizarea drepturilor și intereselor legitime ale cetățenilor.

Obligația se aplică în egală măsură persoanelor care exercită o funcție publică și persoanelor care îndeplinesc o funcție (în măsura în care participă la luarea deciziilor sau le pot influența), în cadrul serviciilor publice, regiilor autonome, societăților reglementate de Legea societăților, companiilor naționale, societăților naționale, unităților cooperatiste sau al altor agenți economici.

Persoanele care dețin funcții publice și/sau funcții de conducere precum cele menționate mai sus, inclusiv în cadrul societăților la care statul este acționar, au obligația să își declare averea în condițiile prevăzute de legislația în vigoare.

Același act normativ enumeră o serie de infracțiuni asimilate infracțiunilor de corupție, realizate cu scopul de a obține pentru sine sau pentru altă persoană bani, bunuri sau alte foloase necuvenite, după cum urmează:

- Stabilirea cu intenție a unei valori mai mici decât valoarea comercială reală pentru bunurile care aparțin agenților economici la care statul este acționar sau a bunurilor care aparțin statului, în acțiunile de privatizare sau tranzacții comerciale
- Acordarea de credite sau de subvenții cu încălcarea normelor aplicabile sau fără a urmări destinația respectivelor credite și subvenții ori a creditelor restante
- Utilizarea creditelor sau a subvențiilor în alte scopuri decât cele pentru care au fost acordate
- Desfășurarea unor operațiuni financiare incompatibile cu funcția sau însărcinarea pe care o îndeplinește o persoană, cu utilizarea informațiilor obținute prin intermediul respectivei funcții sau sarcini
- Folosirea sau divulgarea informațiilor care nu sunt destinate publicității
- Folosirea de către persoanele cu funcții de conducere într-un partid, formațiune politică, sindicat, asociație fără scop lucrativ sau fundație, a influenței sau a autorității cu scopul de a obține bani, bunuri sau foloase necuvenite pentru sine sau pentru altcineva

Legea 31/1990 privind societățile comerciale

Legea 31/1990 cuprinde o serie de prevederi referitoare la răspunderea persoanelor fizice și juridice. Responsabilizarea funcțiilor de conducere are efectul de a întări conformitatea și măsurile pentru prevenirea practicilor corupte în cadrul societăților comerciale.

Astfel, legea stabilește faptul că obligațiile și răspunderile administratorilor sunt reglementate de dispozițiile referitoare la mandat și cele speciale prevăzute de actul normativ în cauză (art. 72), iar administratorii sunt solidar răspunzători față de societate pentru stricta îndeplinire a îndatoririlor impuse prin lege și prin actul constitutiv (art. 73).

Totodată, administratorii răspund față de societate pentru prejudiciile cauzate prin actele îndeplinite de directori sau de personalul încadrat, când dauna nu s-ar fi produs dacă ei ar fi exercitat supravegherea impusă de îndatoririle lor. (art. 144² și art. 152)

De asemenea, legea stabilește măsuri pentru îndeplinirea obligației de diligență a conducerii. Astfel, membrii consiliului de administrație și directorii trebuie să își exercite mandatul cu prudența și diligența unui bun administrator (144¹ și art. 152).

Pentru prevenirea conflictelor de interese, atât administratorii cât și directorii trebuie să informeze atunci când într-o anumită operațiune au interese contrare celor ale societății, sau când sunt implicate interesele soțului, soției, rudelor sau afinilor până la gradul al patrulea inclusiv. În caz contrar, răspund pentru daunele care au rezultat pentru societate, (144³ și art. 152)

Codul Penal

În Codul Penal este prevăzut faptul că o persoană juridică poate fi sancționată pentru fapte de corupție precum mita, traficul și cumpărarea de influență. Trebuie avut în vedere însă că răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea penală a persoanei fizice care a contribuit la săvârșirea respectivei fapte (art. 135 (3)).

Sanctiuni și stimulente anticorupție pentru mediul de afaceri

În momentul evaluării celui mai bun curs de acțiune pentru elaborarea politicilor anticorupție referitoare la mediul de afaceri, trebuie luate în considerare cele trei categorii de sancțiuni și stimulente. O recomandare este ca actorii din sectorul public și privat ar trebui să facă publice sancțiunile, deoarece acest lucru ar putea mări eficiența lor. De asemenea, societatea civilă trebuie să aibă o înțelegere bună a sancțiunilor și stimulentei pentru a le include în strategiile de advocacy sau monitorizare a aplicării lor.

	LEGALE	COMERCIALE	REPUTAȚIONALE
SANCTIUNI anticorupție pentru companii	<p>Amenzi</p> <p>Plata daunelor</p> <p>Confiscarea profiturilor generate prin fapte de corupție</p> <p>Pedeapsa cu închisoarea (se aplică doar reprezentanților)</p>	<p>Terminarea relației comerciale</p> <p>Excluderea dintre oportunitățile de afaceri</p> <p>Acordarea de condiții contractuale nefavorabile</p>	<p>Publicarea cazurilor specifice de corupție</p> <p>Compararea performanțelor</p>
STIMULENTE anticorupție pentru companii	<p>Stimulent legal de atenuare: sancțiuni reduse</p>	<p>Accesul la oportunități de afaceri</p> <p>Acordarea de condiții avantajoase</p> <p>Stimulent comercial de atenuare: sancțiuni reduse</p>	<p>Recompensarea prin publicarea cazurilor de bună practică</p> <p>Compararea performanței</p> <p>Stimulent reputațional de atenuare: sancțiuni</p>

TRANSPARENCY INFO Nr 1, 2016

Autori : Iulia Coșpănar, Georgeta Filip, Wendla Beyer

Redactare & Design : Wendla Beyer

Fotografii pixbay.com



Transparency International România
Nicolae Bălcescu 21, 010044 București România
telefon +4 031 6606 000 / fax +4 031 6606 006
office@transparency.org.ro / www.transparency.org.ro